

Fagorganisasjonenes oppgaver

vil i etterkrigstiden få en mer omfattende og positiv karakter enn før. I det øyeblikk samfundet skal mobilisere all arbeidskraft og alle materielle og finansielle resurser for den økonmiske, sosiale og kulturelle oppbygging, vil det også trenge fagorganisasjonen som en aktiv medarbeider. Når staten erkjenner hver arbeidsfør kvinnes og manns rett og plikt til full beskjedtigelse, må den også ville en planøkonomi som fullt ut kan gjennomføre dette prinsipp og da må også fagorganisasjonen bli representert i de samfundsorganer som skal lede dette arbeid.

Tidligere har hele fagorganisasjonen vært innstillet på den store og tunga, men også relativt enkle kamp for høyere lønn og kortere arbeidstid. I de siste årene før krigen var vi rykket så langt frem gjennom arbeiderbevegelsens innflytelse i samfunnslivet at fagbevegelsen for alvor tok fatt på studiet av samfundsøkonomi og produksjonsproblemer. Fagorganisasjonen var med sin veldige vekst blitt en folkebevegelse, som ikke bare representerte håndverk og industri, men også handels og kontorarbeidere, sjøfolk og fiskere. Denne utvikling skapte av seg selv en bredere plattform for fagbevegelsen, med et utvidet syn på dens oppgaver og de faglige konflikter. De matte sees i lys av hele folkets behov og den samlede produksjons vekst til da brede massers welferd. Derved var det gitt at man med større omhu og innsikt enn før matte söke å undgå konflikter som vilde være til skade for folket og produksjonen.

Herved var fagorganisasjonen kommet inn på de rent positive og konstruktive oppgaver som ledet til større samarbeid mellom de brede grunnklasser i folket. Det ble skapt en utvidet solidaritet mellom arbeidere, bønder og fiskere. Slagordet "by og land hand i hand" slo igjennom hele fagorganisasjonen.

Det er denne utvikling som etter okkupasjonsperiodens dødtid må slå ut i en langt riktere vekst enn ncensinnes før. For no vil disse positive oppgaver komme direkte inn på livet av hele fagbevegelsen. Spørsmålet er: Vil de finne de fagorganiserte arbeidere levende interessert for å yte en medvirken her. Denne utvikling må ikke bare skapes fra oven med representasjon av de samfundsorganer som skal gjennomføre den begynnende planøkonomi. Den må også begynne fra neden i selve bedriftslivet. Og her tror vi at vi før en gangs skyld har noe å lære av den engelske og amerikanske fagbevegelse.

Som vi tidligere har nevnt her især de amerikanske fagforninger med stor iver tatt seg av studiet av produksjonsproblemene. De har i mange forbund tekniske eksperter knyttet til forbundskontorene og de har under krigen tatt initiativet til opprettelse av produksjonsutvalg. Disse utvalgå som består av like mange representanter av arbeidere og arbeidsgivere, beskjefteigar seg ikke med lønnsoppskrift og har rådgivende karakter. De mottar forslag og legger fram forslag om forbedringer av produksjonsprosessen, utvidelser, omlegging og nyreising. De behandler arbeidslakkjone og deres innredning, boligforhold og transportforhold til og fra arbeidsstedet, bedre bedriftshygieno og ulykkesvern, en bedre yrkesoppplæring m.m.

Disse utvalg har hatt stor sukses, har øket produksjonen og utgjør innledningen til en demokratisering av bedriftslivet.

Med den sterke og anerkjente stilling som fagbevegelsen i Norge hadde før krigen kan det ikke være tvil om at lignende utvalg hos oss vil komme til å få stor betydning, for å skape den interesse og forståelse for alle produksjonsspørsmål, den levende drøftelse av industriens utvikling og vekst som må til for at hele fagbevegelsen kan gjennomtrenget av iver og energi for å kunne løse de positive oppgaver som ligger foran den, når det gjelder å ~~ære~~ med å utvikle en produksjon som virkelig avner og har som mål å høyne hele folkets levestandard.

Krigssituasjonen.

på Vestfronten proges av de alliertes bestrebeler på å sikre et definitivt gjennombrudd i Siegfriedlinjen. Tyskerne som vet at et slikt gjennombrudd er ensbetydende med en snarlig avslutning på krigen, kjemper fortvilet for å forhindre gjennombruddet. Ifølge London radio er Siegfriedlinjen ca. 64 mil lang, strekker seg fra den schweisiske grense til Helland og selve forsvarsbeltet er på lett forsvarlige steder bare 3 km. bredt, men andre steder opp til 30 km. I 1940 regnet en at Tyskland hadde ha 150 divisjoner for effektivt å kunne bemonne dette veldige befestningsverket.

De store blodtapninger under mer enn 3 års krig i Russland og et tap på nærmere 1 million mann i faldne, sårede og fanger i vest, gjør det ikke mulig for tyskerne å stille opp på langt nær denne styrke. Desuten er jo kvaliteten av troppene sunket meget betraktelig.

Siegfriedlinjen har sin naturlige forlengelse i de belgiske og hellandske elver og kanaler - hovedstøttepunktene er her Albertkanalen og Schelde i Belgia og Rhinens og Maas nedre løp i Helland. Søndag foretok de allierte en stor luftlandssetting av tropper i ryggen på de tyske styrker som forsvarer dette avsnitt i Helland. Operasjonen som ble føretatt med den såkalte 1. allierte flybårne armé, var av avgjørende strategisk betydning. Landsettingen betegner det hittil største i sitt slags i krigskonflikten. Den ble gjennomført etter planene og uten større tap. I løpet av ett døgn kunne de luftlandsatte tropper forene seg med den framrykkende 8. brit. armé. Byene Eidenhoven og Est ble befridd og dagen etter, tirsdag, gjorde britene en oppsiktvekkende framrykking til Rihnen nedre løp. I løpet av 5 timer tilbakela arméen 50 km. Muligheten er nå tilstede for at general Dempseys tropper kan omgå Siegfriedlinjen i nordvest. I området fra nord for Aachen til Trier i syd står amerikanerne nå på tysk jord langs en front på 130 km. Aachen er totalt omringet og framrykkingen fortsetter i retning av Rihnen og Köln. Det ser ut som om amerikanerne ved Aachen har oppnådd et virkelig gjennombrudd av forsvarsbeltet. Tyskerne er allerede iferd med å befestre østra Rihnbredd. Saktidig har kanadierne trengt over grensen til Helland nord for Antwerpen. Et støt er også satt inn mot Boulogne hvor citadellet er tatt. Framrykkingen ved Nancy fortsetter, men operasjonene har vært hindret av dårlig vær. Også i Belfortgapet rykker de allierte videre fram etter å ha slitt tilbake motangrep. Langs hele vestfronten er de allierte overlegne i antall og materiell, men forsyningene byr på store vanskeligheter. Lengre var bare Cherbourg den eneste havn de kunde bruke. Le Havre og Dieppe er kommet til, men havnene der har ennå ikke nodd full kapasitet. Antwerpen kan ikke utnyttes så lenge tyskerne ennå holder visse øyer utenfor byen.

I øst har russene passert Weichsel (Wisla) 60 km. nord for Warsjawa. Samtidig har den røde armé i Warsjawas utkanter opprettet kontakt med de kjempende styrker inne i byen og levert dem vann og ammunisjon fra luften. Dette har ført til en viss avspenning i den polsk-russiske konflikten. General Sakarovs 2. hvite-russiske armé fortsetter framrykkingen etter Lemsas befrielse. Malinovskis 2. ukrainske armé trenger på mot ngarn og den 3. ukrainske armé er i nærheten av den jugoslaviske grense etter å ha passert gjennom Sofia. Russene går også hardt på fer å likvidere de tyske styrker som er innesluttet i Estland, det viktige jernbaneknutepunkt Velje er tatt.

Den finsk-russiske våpenstillstand er undertegnet. Stort sett har finnene oppnådd samme betingelsær som russene tilbød i våres. Betingelsene er mildere enn mange hadde ventet. - Finlands forhold til Tyskland nærmer seg regulær krig. Da tyskerne forsøkte å okkupere den strategisk viktige by Høgland, satte finnene seg til motverge og tok 200 tyske fanger. Russene hjalp finnene under disse operasjoner ved å sette inn fly mot tyskerne. Når som helst kan det komme til større sammenstøt i Nord-Finnland.

I Danmark utbrøt det generalstreik i slutten av forrige uke som protestmot at 200 fanger fra en konsetrasjonsleir i Froslev var deportert til Tyskland. Tirsdag klarte tyskerne beleiringstilstand over hele landet og midt på dagen ble slottet omringat av tyske tropper, som forsøkte å trønge inn for å ta kong Kristian til fange. Danske politistyrker satte seg imidlertid til motverge og tyskerne trakk seg tilbake med uforrettet sak. Senere ble det fra tyske myndigheters side gitt uttrykk for at dat hele berørde på en "beklagelig misforståelse". Det danske frihetsråd har sendt ut en appell om at streiken skal

fortsette til torsdag 21. sept.

Den belgiske riksdag er trådt sammen for første gang siden 1940. Statsminister Pierlot ga en beretning om regjeringens virksomhet under krigen. - Tusenvis av quislinger er fengslet i Belgia, bare i ett fengsel sittor nærmere 3600 innesperrert. Det meldes at de belgiske innenlandsstyrkene har tatt 5000 tyskere til fange. I Holland er det brutt ut en effektiv jernbanestreik i de områder tyskerne ennå holder besatt.

I London er åpnet en norsk utstilling under mottoet "Before we go back". De svenska vålg viser den ventede framgang for kommunistene og bündepartiet. Ursaken er at regjeringen under krigen har sett seg tvunget til å føre en lønnspolitikk som særlig metallarbeiderne har vært misfornøyd med og mange bønder har vært motstandere av prisordningen for landbruksprodukter. Regjeringen fortsetter.

Hjemmefronten.

Gestapo og statspolitiet har vært veldig aktivt i det senere og det er vanskelig å si hvem som egentlig er verst. Det er adskillige banditter i statspolitiet som står fullt på høyde med Gestapo i råskap.

I Bergen er det i løpet noen dager siden foretatt en rekke arrestasjoner - i alt minst 30. Således er advokat Elliestad, direktør Sætre-Hansen og journalist Jørgensen arrestert, desuten en del fagforeningsfolk hvorav de mest kjente er P. Hernszen, Joachim Dahl og Karl M. Johannessen.

En fryktelig eksplosjon ble inntraff i Bergen mandag kl. 2 middag. Bergens mek. verksteds store flytedokk var under reparasjon, idet tyskene for en tid siden hadde røpontert den da de selv skulle anbringe den tyske 7000 tonneren "Königsberg" i dokken, med det resultat at båten knuste en del av dokkens overbygging og gikk tilsjøs. Midt under reparasjonsarbeidet forrige natt ble også en voldsom eksplosjon som rystet husene i vid omkrets. Dokken ble rovet i to og sank øyeblikkelig. 16 arbeidere omkom og nærmere flere ble så hårdt kvæstet at de måtte bringes på sykehus. Sabotasje er utplukket. En antar at det er en mine som har eksplodert.

I Oslo har Gestapo foretatt flere arrestasjoner, i alt over 20. I den lille byen Vossstrand er ca. 30 personer arrestert. I enkelte hus ble både veksel og bunn tatt ned.

Fra Vestfold meldes om fortsatt gestapovirksomhet. Av de som ble såret ved den brutale skyting ved gaterazzien forloden er en ung pige død og 4 andre såret. Mandag kl. 12 ble den unge pige begravet under stor deltagelse. Det var almindelig arbeidsstans fra kl. 12 middag. Søndag var det etter politirazzia i Tønsberg, Sandefjord og Holmestrand hvor det ble arrestert henholdsvis 35, 60 og 140 personer. Etter et forkör ble de etter løslatt.

I Hakkadal er 61 tankveghær, som stod på et sidespor, ødelagt ved eksplosjon.

I Lillehammer ble 50 personer en kveld arrestert på Lilletervot. 37 av dem ble sendt nordover på tvangsarbeid, mens resten som var eldre personer, slapp fri.

I Oslo er flere jernbanefunksjonærer ved Østbanen arrestert.

I Eidsvold har tyskene rovraurt mange privathus. Det ble sagt at man vontet 7000 soldater, enten fra Finnland. Også på flere steder på Hedmark er det gjort inkvarteringer på bondegårder, forutet på alle de hoteller som er beklaglagt.

I Nykønsund, hvor den unge mannen som vi tidligere omtalte, uskadeliggjorde 4 statspolitifolk, er bare den ene død, mens de tre andre er i bedring. Revolveren som gutten fikk tak i, inneholdt bare 4 skudd, så en må si at han hadde hell med seg.

I Halden var det for en tid siden en razzia og over 100 personer ble arrestert bl.a. den kjente skofabrikant Magnus Hølvorsen.

Ved Bryn og flere stasjoner på Østmarkbanen er det foretatt politirazzier. Et par biler ble anvendt til transport av dem som ble tatt.

Kogenfabrikken på Kongsvinger ble sterkt skadet ved en rekke eksplosjoner natt til söndag. Flere av maskinene skal være ødelagt. Ingen nordmenn kom til skade. Byrosjubileet ble en risikabel historie for NS. Bare 7 flagg var heist i hele byen. Ordflåren brukte seg i sin tale fordi det p.g.a. mangl på assistanse ikke var mulig å få holdt fastgudsmedlen i kirken. Til middagen før de innbude kom dat et få øt man forsøkte å hente flere ved å sende bud til hjemmene,

Tross dette var det langt færre enn beraghet. Det var gitt dispensasjon for dans på Rörcsmuseet om kvelden, men det var bare 3 nazi-ordførere på gulvet. NS-Övrigheten tok sitt man igjen ved en kveldsfest hvor de drakk seg så fulle at noen av dem ble liggende i gaten på hjemveien. - Den gale Rogstad fra Trønshjem, som er beryktet nok fra før, har nylig vært på Röros og gjort ny skandale. Til hans fredrag for kommunals funksjoner og lærere kom det bare 7 stk. Til henvi for dette lot han hente noen av byens kjendte menn og lot dem gjennomga vanlig gestapeeksersis med springmarsj og andre idiotstøvler. Endag NS-folk på Röros ble forarget over dette udyrs oppførsel og det fortelles at også tyskerne finner at Rogstad-bestet går for vidt. Selv om han på random av hysteri. For en tid siden tok han gift og mitt på sykehus for å pumpes. En svensk avis gjør gildende at tyskernes siste avsperring og undersøkelse på Hardangervidda skjedde at de tror at det er tyske dosertører der oppa. I Haugsbygda har 30 unge NS-benfitter installert seg på en stor gård og foretatt herjeteg i bygda, bl.a. har å få tak i folk til arbeidsmobiliseringen. I Nandalen, Namdalen og Rørvik er det foretatt razziaer.

17. ay de omkommne

ved Westphalen-tragedien ble begravet fra Göteborgs domkirke 14. sept. Det ble en overordentlig gripende høytidelighet. Blant de over 200 kransene ades bl.a. en stor krans fra Kong Håkon og videre kranser fra den norske regjering, den norske legasjen, flyktningkunstret, de allierte konsulater i Göteborg, og svenske institusjoner. Høytideligheten ble innledet med Chopins sorgemarsj. Deretter talte domprost Kubr. Han skildret bl.a. hvorledes de forulykkede under fangenskapet i skipet hadde levet saman stor skjønflekk, trøstet hverandre og hjulpet hverandre på alle måter. Våre kjendte fredslandssanger var blitt sunget gang på gang mens de sett innesperrert i burnen av skipet. - Minister Bull la ned regjeringens kran. Han sluttet med å si at om de falsne kamerator ikke fikk anledning til å være levende blandt oss når Norge igjen er fritt, skal de da dag allikevel være med oss i våre hjertar. - Siden ble norske fakir båret inn i en sekret til ære for de omkomne. Tilslutt ble nasjonal-sangen sunget.

Navnene på de omkomne

utenfor svenskekysten vil nå være kjent for de fleste av loserne. Flere av dem var kjendte og skattede tillitsmann i arbeiderbevegelsen. Vi nevner dr. Yngvar Hansen, mangeårig idrettslege i A.I.F., bussjåfør Henry Wahlen, kjendt organisasjonsmann blandt kommunalarbeiderne i Oslo, faktor Johan Øydegård, tidligere ordfører i Kr. Sand og Hermann i Arbeiderpartiets bystyregruppe, Theralf Hultmann tidligere formann for Vest-gder distriktslag av A.U.F. og en av de mest energiske tillitsmann for ungdomsbevegelsen i Kristiansand, Håkon og Jøns Dahl, også aktive "korningfolk" og benyttet i en rekke tillitshverv, såvel i faglige som pålitiske arbeiderorganisasjoner i Vest-gder.

Krigen påvirker fremdeles

Selv om vi nå med raskehets mål nærer oss skiften len ingen må sekkas i Winneparten. Vi er fremdeles soldater i krigens kver. Krigens kver må gjøre sin plikt. De som viser svakhet og varselmet nå, vil angre seg i framtida. Hjemmefronten må ikke bli gjen-konsekvens. Dette slike tid som vi er det absolut nødvendig å ha tenkt fram - ikke la seg pr vesere til ueverlagte enkeltmanns- eller gruppehandlinger. Det må en uredd, men volddisciplinert armé skal den norske hjemmefront marajere. Ingen må la seg kjope til i gjøftstjenester for fienden, la ikke Turhoven bestikke deg med brennvin eller tosakk.

De fagorganiserte arbeidere i Norge utgjør en si utslagsgivende del av vårt folk ettersom holdning og oppførsel kan få den storteste betydning. Vi er overbevist om at vi vil kjonne sitt ansvaret og holde sin døl av fronten. Gjennom samhold og kring skal mulighetene skapes for en ny, sterk

Fri Fagbevegelse.